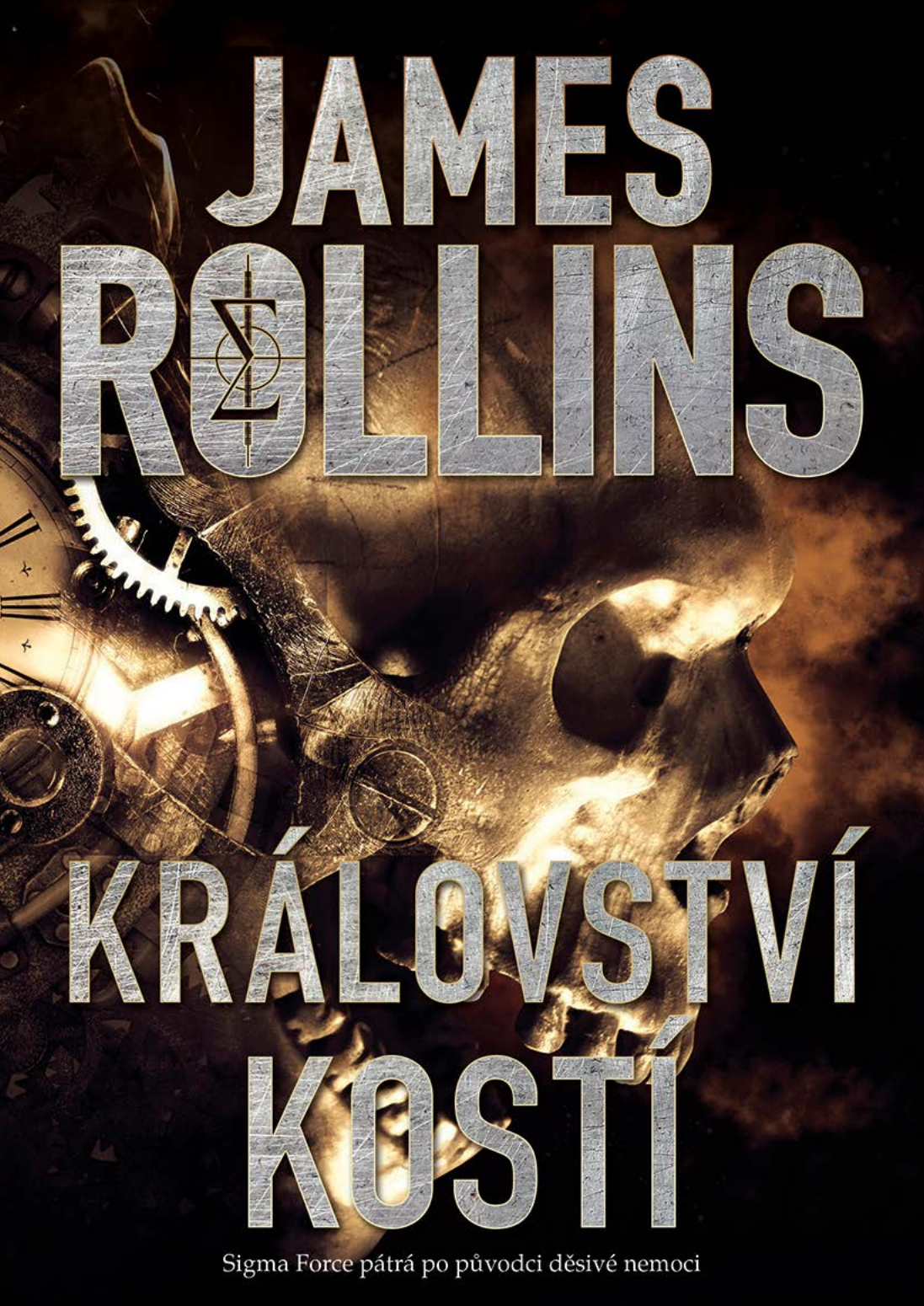

JAMES ROLLINS

KRÁLOVSTVÍ KOSTÍ

Sigma Force pátrá po původci děsivé nemoci

Království kostí

Vyšlo také v tištěné verzi

James Rollins

Království kostí – e-kniha

Copyright © BB/art s. r. o., 2022

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

KRÁLOVSTVÍ KOSTÍ

**JAMES
ROLLINS**

**KRÁLOVSTVÍ
KOSTÍ**

Přeložil Zdík Dušek

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2022

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2022 by James Czajkowski

All rights reserved.

Z anglického originálu *Kingdom of Bones*

(First published by HarperCollins Publishers, New York, USA)

přeložil © 2022 Zdík Dušek

Redakce textu: Jiří Pacek

Jazyková korektura: Mirka Jarotková

První vydání v českém jazyce

ISBN tištěné knihy: 978-80-7595-602-6

ISBN ePUB: 978-80-7595-603-3

ISBN MOBI (Kindle): 978-80-7595-604-0

ISBN PDF: 978-80-7595-605-7

Lékařům a sestráům, zdravotníkům i technickému personálu,
všem zaměstnancům v nemocnicích a na klinikách
po celé zemi i ve světě, kteří tak statečně
a hrdinsky pracovali během pandemie.

Děkuji vám

PODĚKOVÁNÍ

Laurie Andersonová, jedna z mých nejoblíbenějších hudebnic a hudebníků, napsala píseň s názvem *Language Is a Virus* (Jazyk je virus). Pokud má pravdu, každá kniha musí být přenašečem nákazy. Sílu jazyka v tomto románu ještě prohloubila skupina prvních čtenářů, kteří mi pomohli naplánovat a vybrousit příběh do té nejinfekčnější podoby: Chris Crowe, Lee Garrett, Matt Bishop, Matt Orr, Leonard Little, Judy Preyová, Caroline Williamsová, Sadie Davenportová, Sally Ann Barnesová, Denny Grayson a Lisa Goldkuhlová. Zvláštní poděkování patří Steveu Preyovi za mapu konžské oblasti, taky ale musím samostatně pochválit Davida Sylviana za tvrdou práci a odhodlání v digitální sféře. A Cherei McCarterovou, která se se mnou dělí o širokou paletu zajímavých poznatků a kuriozit, z nichž mnohé si našly cestu na tyto stránky. Zvláštní poděkování patří i moukiesovi za zpětnou vazbu týkající se hodnověrnosti témat, jimž se tu věnuji. Kniha by samozřejmě nevznikla bez skvělého týmu profesionálů, které podle mého názoru nikdo nepřekoná. Všem u Williama Morrowa děkuji za neustálou podporu – to se týká především Liate Stehlikové, Heidi Richterové, Kaitlin Harriové, Joshe Marwella, Richarda Aquana, Caitlin Garingové, Andrey Molitorové a Ryana Shepherd. Nakonec samozřejmě děkuji lidem, kteří se podílejí na všech fázích vzniku knihy: své vážené redaktorce Lysse Keuschové a její pilné kolegyni Mireye Chiribogové i svým agentům Russu Galenovi a Dannymu Barorovi (spolu s jeho dcerou Heather Barorovou). A jako vždy musím zdůraznit, že veškeré chyby ve faktech či detailech, jichž snad nebude mnoho, padají výhradně na mou hlavu.

POZNÁMKY Z PŘÍRODOVĚDNÝCH PRAMENŮ

Příběh se zabývá bizarními biologickými vlastnostmi virů – konkrétně tím, jak tyto droboučké infekční částičky propojují veškerý pozemský život do rozsáhlé neviditelné sítě. Uvažoval jsem o něm dlouho před tím, než se součástí ducha doby stal „koronavirus“ a než se z covidu-19 stala celosvětová pandemie. Váhal jsem, jestli mám vůbec tento román dokončovat, zatímco se světem šířila nemoc. Připadalo mi jako vrchol arogance vymýšlet příběh o smrtícím viru, když skutečnost byla děsivější (a srdceryvnější), než může být jakékoliv beletristické dílo. Navíc se mi zdálo necitlivé zabývat se takovým tématem právě teď, snažit se bavit čtenáře „morovým thrillerem“, když svět trpí.

Jelikož držíte tuto knihu v ruce, víte, jak mé úvahy dopadly. Proč? Zprvč bych měl přiznat, že jsem se hrozbě pandemie věnoval už v minulých románech (*Sedmá pohroma*, *Šestý zánik*). Neměl jsem v úmyslu se touto knihou opakovat. Mým záměrem bylo nezabývat se tolik vlastní pandemií, jako spíš podrobnějším pohledem na její zdroj: podivné biologické vlastnosti virů. Domníval jsem se, že by toto téma mohlo být pro čtenáře zajímavé – a v současné době možná i důležité.

Při shromažďování podkladů k příběhu jsem zjistil, jak neskutečně zvláštní, rozmanité a všudypřítomné viry v přírodě jsou. Každý den jich triliony spadnou z nebe. Každou hodinu dopadne na každý metr čtvereční planety přibližně třiatřicet milionů virových částic (jak uvádí článek Jima Robbinse *Trillions Upon Trillions of Viruses Fall from Sky Each Day*, který vyšel 13. dubna 2018 v *New York Times*). Přesto, navzdory své hojnosti, zůstávají viry záhadou. Dodnes známe biologické vlastnosti virů hůř než vlastnosti libovolné jiné životní formy (Johnathan R. Goodman, *Welcome to the Virosphere*, *New Scientist*, 11. ledna 2020). Navíc se spekuluje o tom, že existují miliony, ne-li triliony dosud neodhalených druhů virů.

Ví se nicméně, jak úzce viry souvisejí s naší evoluční historií. Hluboko v genetické informaci máme schovanou jejich DNA. Vědci odhadují, že 40 až 80 procent lidského genomu může pocházet z dávných virových infekcí (viz

Robbinsův článek uvedený výše). A nejde jen o nás. V poslední době vědci zjistili, jak úzce jsou viry svázány s přírodním světem. Viry jsou tmelem, který propojuje veškerý život. Výzkumníci se dokonce domnívají, že viry mohou poskytnout vodítka ohledně původu života – mohlo by se jednat o motor evoluce, snad i o zdroj lidského vědomí (Rafi Letzter, An Ancient Virus May Be Responsible for Human Consciousness, *Live Science*, 2. února 2018).

Ačkoliv tedy tato kniha není přímo románem o pandemii, myslím, že je ještě mnohem děsivější.

Proč?

Kvůli poslednímu varování, které jsem slyšel od vědců: *Viry – v přírodě i uvnitř našich těl – nás nepřestávají proměňovat a ovlivňovat naši evoluci. A tento proces probíhá i přímo teď, zatímco čtete tyto řádky.*

POZNÁMKY Z HISTORICKÝCH PRAMENŮ

„Ta hrůza! Ta hrůza!“

To jsou poslední slova umírajícího padoucha Kurtze v novele *Srdce temnoty* Josepha Conrada. Jde o okamžik, kdy si Kurtz uvědomí, jakých zvěrstev a ukrutností se dopustil proti domorodým obyvatelům v africkém Kongu. Příběh zároveň slouží jako varování před temnotou, která číhá v našich srdcích.

Conrad ho napsal (v roce 1899, kdy novela vycházela na pokračování) na základě svých zkušeností coby kapitána parníku na řece Kongo, kde se stal svědkem brutality koloniální vlády, již popsal jako „tu nejohavnější rvačku o kořist, jaká kdy zohydila dějiny lidského svědomí“ (Paul Valéry, *Forever in Chains: The Tragic History of Congo, Independent*, 28. července 2006). Během období jen o málo delšího než deset let bylo zabito deset milionů obyvatel Konga. Jak napsal britský cestovatel Ewart Grogan: „Každá vesnice byla vypálena do základů. Když jsem prchal ze země, všude jsem viděl kostry – a jejich pozice vypovídaly příběhy plné hrůzy.“ (Robert Edgerton, *The Troubled Heart of Africa: A History of the Congo*, St. Martins Press, 2002, str. 137.)

Jak k těmto zvěrstvům došlo?

Bohužel za nimi stály pokroky ve zdravotnictví a technice. Zaprvé objev chininu – léku proti malárii – na začátku devatenáctého století, který otevřel srdce afrického kontinentu světu. Po Kongu se už dřív plavili portugalští a arabští otrokáři, ale s objevem léku na malárii začalo velké období evropské kolonizace. Severní oblasti Konga se zmocnili Francouzi, zatímco belgický král Leopold II. zabral jeden a půl milionu čtverečních kilometrů na jihu, zhruba třetinu rozlohy kontinentálních Spojených států amerických, a to s pomocí smluv o „látkách a cetkách“ (viz Valéryho článek).

Následně přišel vynález „pneumatického kola“, který vymyslel skotský veterinář John Boyd Dunlop. Tím odstartovala obdoba zlaté horečky po zdrojích gumy, mezi něž patřily i konžské pralesy. Náhle začalo být čím dál výnosnější vykořisťovat a zotročovat konžské venkovany. Král Leopold stanovil přísné kvóty, kolik gumy a slonoviny musí každá vesnice dodávat. Trestem za nespl-

nění byla ztráta ruky. Zakrátko se ve Svobodném státě Kongo staly lidské ruce běžným druhem platidla, stejně jako uřezané uši, nosy, genitálie, a dokonce hlavy. Belgičtí důstojníci navíc řídili hrůzné pogromy, jejichž součástí bylo křížování a věšení mužů, žen i dětí (opět ve Vallyho článku).

Tato zvěrstva probíhala bez povšimnutí déle než deset let a vedla ke zmasakrování a vyhladovění poloviny konžského obyvatelstva. Conradovo *Srdce temnoty* představilo ukrutnosti ve formě literárního díla, ale ve skutečnosti světu odhalili pravdu misionáři, zejména černý Američan a reverend presbyteriánské církve William Henry Sheppard, který v regionu pobýval (Edgertonova výše uvedená kniha, str. 143).

Popsaná zvěrstva však nebyla jedinými „hrůzami“, jež reverend Sheppard během tohoto krvavého období zažil. Pod kostmi obětí zůstalo pohřbeno další Sheppardovo svědectví: příběh související s mapami, relikviemi a bájemi o jiném černém křesťanském patriarchovi v Africe.

Většina lidí tento příběh nezná.

Až doted.

Lidská mysl je schopná všeho – protože je v ní všechno,
veškerá minulost stejně jako budoucnost.

Joseph Conrad, *Srdce temnoty*

Jediným skutečným zloduchem v mém příběhu
je nadměrně velký lidský mozek.

Kurt Vonnegut, *Galapágy*

14. ŘÍJNA 1894

OKRSEK KASAI, SVOBODNÝ STÁT KONGO

Reverend William Sheppard potichu odříkával otčenáš a čekal, až si lidojed dopiluje zuby. Příslušník kmene Basongye držel v jedné ruce kostěný pilník, v druhé zrcátko a seděl v dřepu u ohně. Když si dopiloval řezák do špičky, spokojeně se nad svým dílem usmál a konečně vstal.

Tyčil se před Sheppardem téměř do výšky dvou set deseti centimetrů a byl elegantně oblečený do dlouhých kalhot, naleštěných bot a košile na knoflíčky. Někdo si ho mohl klidně splést se Sheppardovým spolužákem z Jihopresbyteriánského teologického semináře pro barevné muže v Tuscaloose, který reverend absolvoval. Až na to, že si obr podle zvyku svého kmene oholil obočí a vytrhal oční řasy, čímž dosáhl děsivého vzezření, obzvlášť když vycenil žraločí zuby.

Sheppard se potil v plátěném obleku, kravatě a tropické helmě. Zaklonil hlavu, aby se podíval na vůdce skupiny Zappo Zapů. Kmen válečníků se spojil s belgickými kolonizačními oddíly a sloužil v podstatě jako vojsko krále Leopolda. Neblaze proslulí Zappo Zapové si vysloužili jméno z rachotu výstřelů. Sheppard si všiml dlouhé pušky, která kanibalovi visela z ramene, a napadlo ho, kolik nevinných asi už tato zbraň usmrtila.

Po příchodu do vesnice viděl desítky těl obsypaných mouchami. Z hromad sežehnutých kostí bylo jasné, že mnohá další těla už byla zkonzumována. Jeden domorodec opodál právě odřezával čerstvý kus masa z odděleného stehna. Jiný válel tabákové listy v prázdné lebce. I oheň, který hořel před velitelem skupiny, sloužil k využití utatých rukou, nabodnutých na bambusových tyčích nad plameny.

Sheppard se snažil nevnímat okolní hrůzy, byť útočily na všechny jeho smysly. Ve vzduchu bzučela mračna černých much a v nose ho štipal pach spáleného masa. Aby udržel obsah žaludku v břiše, upřel pohled na domorodce. Nijak mu nepomůže, když si bude stěžovat nebo dá najevo jakoukoliv choulostivost.

Promluvil pomalu – věděl, že kanibal umí anglicky i francouzsky, ale ani jeden jazyk neovládá plynně. „M'lumbo, musím mluvit s kapitánem Deprezem. Je nanejvýš důležité, aby mě vyslechl.“

M'lumba pokrčil rameny. „On tady nebýt. On pryč.“

„A co Collard nebo Remy?“

Obr znovu pokrčil rameny, ale odmítavě se zašklebil. „Pryč s kapitánem.“

Sheppard se zamračil. Deprez, Collard a Remy patřili k belgické armádě a veleli Zappo Zapům v této oblasti. Sheppard všechny tři poznal po založení křesťanské misie u řeky Kasai, přítoku Konga. Nepřítomnost Belgičanů byla nezvyklá, zejména když jejich skupina vybírala v nějaké vesnici „gumovou daň“ – ne že by kterýkoliv z důstojníků bránil páchaným zvěrstvům. Jejich trojice naopak podobné ukrutnosti podporovala. Deprez dokonce nosil těžký bič z hroší kůže, jímž cupoval tkáně obětí, které se dopustily sebemenšího provinění. Během uplynulých měsíců kapitán prováděl svou běsníci skupinu podél řeky Kasai, terorizoval jednu vesnici za druhou a neúprosně mířil k severu.

Proto Sheppard opustil svou misi v Ibanji a vyhledal je. Král kmene Kuba vyslal k Sheppardovi posla s prosbou, aby zabránil vražedným Zappo Zapům ve vstupu na jejich území. Sheppard nemohl takovou prosbu odmítnout. Před dvěma lety se stal prvním cizincem, který směl vstoupit do království Kuba, především proto, že si udělal čas na to, aby se naučil jejich jazyk. Poté co prokázal, že jím hovoří plyně, čekalo ho vlídné přijetí na královském dvoře. Příslušníci kmene byli čestní a pracovití lidé, navzdory víře v čarodějnictví a králi, který měl sedm set manželek. Reverendovi se sice nepodařilo, aby někdo z nich konvertoval ke křesťanské víře, ale i tak je v tomto nepřátelském prostředí považoval za spojence.

Teď potřebuji mou pomoc.

Musel se aspoň pokusit přesvědčit belgického kapitána, aby království Kuba ušetřil masakrů.

„Kam Deprez a ostatní jeli?“ zeptal se.

M'lumba se podíval k východu za řeku Kasai, která zasmušile plynula neda-leko od nich. Bantusky zaklel a odplivl si naznačeným směrem. „Já jim říkat, aby oni tam nechodit. Je to alaaniwe.“

Sheppard znal bantuský výraz pro „prokletý“. A věděl taky, jak jsou mezi místními kmeny hluboce zakořeněné pověry. Zdejší lidé věřili v duchy a pří-zraky, v kouzla a magii. Jako misionář zjistil, že je takřka nemožné strhnout tento závoj pohanských přesvědčení a nahradit je radostnou zvěstí Pána. Přesto se snažil, jak dokázal nejlíp, a zaznamenával páchaná zvěrstva, vyzbrojený jen Biblí a skříňovým fotoaparátem Kodak.

Znovu se podrážděně zamračil. Věděl, že se muselo stát něco významného, aby odjeli všichni tři důstojníci. „M'lumbo, proč Deprez a ostatní odjeli? Co hledali?“

„Pango,“ zahučel obr – použil bantuské slovo pro „jeskyni“. Pak se zaška-

redil a pantomimicky naznačil kopání. Díval se při tom na Shepparda, jestli mu reverend rozumí.

Sheppard přimhouřil oči a vzápětí pochopil. „Myslíš důl?“

M'lumba přikývl. „Oui. Důl. Zlé místo. V Mfupa Ufalme.“

Sheppard se zahleděl přes řeku a v duchu si přeložil poslední lidojedova slova.

Království kostí.

Šlo sice o zlověstný název, ale Sheppard tomu nepřipisoval zvláštní význam. V neprostupné džungli zůstávalo mnoho neprozkoumaných míst. Sám objevil nové jezero a měl pozvánku od britské Královské zeměpisné společnosti, aby o něm za několik měsíců přednášel v Londýně. V těchto zemích nicméně kromě různých pověr kolovalo snad ještě víc zvěstí o ztracených pokladech a královstvích. Podobné historky už zpečetily osud mnoha mužů.

A teď k nim možná přibyli i další tři Belgičané.

„Proč hledali ten důl?“ vyptával se reverend. „Co doufali, že najdou?“

M'lumba se otočil a vyštěkl něco na starého domorodce s výrazně potetovaným obličejem, který prozrazoval, že jde o *mgangu*, šamana. Zappo Zapové se nikdy nevydávali na cestu bez šamana, aby pomáhal zahánět *visuka* a *robo*, pomstychtivé duchy zavražděných.

Vrásčitý stařec se k nim připojil. Měl na sobě jen bederní roušku a náhrdelník s ozdobami vyřezávanými ze slonoviny a s dřevěnými talismany. Rty měl mastné od nedávné hostiny. M'lumba se ho na něco zeptal v dialektu basongye, kterému Sheppard nerozuměl.

Po chvíli se šaman zamračil a prohrábl se spleť talismanů. Nakonec si stáhl z krku provázek s jediným zavěšeným amuletem. Vypadal jako kovový kotouček, ne větší než nehet u palce. Stařec s ním zatřásl proti M'lumbovi, ten si ho od něj vzal a podal ho Sheppardovi.

„Kapitán Deprez najít tohle. Na krku mganga z jiná vesnice. Kapitán bičovat a bičovat, aby lidi mluvit. Dvě noci křik. Pak mu mganga říct, odkud to být.“

„Z Mfupa Ufalme...“ zašeptal Sheppard. *Z Království kostí.*

M'lumba zamračeně přikývl – zjevně se kvůli něčemu zlobil.

Reverend si amulet prohlédl. Vypadal jako mince, zčernalá věkem a s provrtnou dírou uprostřed, aby se dala navléknout na provázek. Jedna strana byla dostatečně otřená, aby Sheppard viděl lesk zlata.

Cítil, jak v něm roste zoufalství.

Není divu, že Deprez postupoval tak brutálně...

Pro takového zvráceného muže musel příslib zlata zářit mnohem jasněji než kvóty na slonovinu nebo gumu. Žádné ze zvěstí o tajných městech a pokladech ukrytých v pralese nerozdmýchávaly touhu chamtivců tolik jako příběhy,

v nichž figurovalo zlato. Po celé věky už průzkumníci pátrali v džungli po podobných pokladech. Stále se šířily báje o dolech, které vykopaly dávné římské legie, nebo dokonce starozákonní oddíly krále Šalomouna.

Sheppard vzdychl. Dobře věděl, kolik průzkumníků na podobně pošetilých výpravách zahynulo. Už chtěl spustit ruku s mincí, když tu odraz slunečního světla odhalil nápis na opačné straně předmětu. Reverend ho znovu zvedl a natočil tak, aby byl nápis čitelný. Přimhouřil oči, ale vzápětí je ohromeně vykulil. Promnul minci v prstech, aby ji očistil. Jednalo se o latinské jméno.

Presbyter Iohannes.

Sheppard sevřel minci pevněji.

To není možné.

Jméno sice bylo zapsáno latinsky, ale reverend věděl, že tuto konkrétní zlatou minci nepřinesla žádná římská legie. A zlato nevydolovaly ani oddíly krále Šalomouna. Nápis odkazoval k jinému příběhu, neměně fantasknímu.

„Kněz Jan,“ zašeptal překlad latinského nápisu.

Při studiu teologie se dozvěděl o údajném mocném křesťanském knězi a králi v Africe. Podle zpráv z dvanáctého století kněz Jan vládl téměř sto let dávné Etiopii. Říkalo se, že jde o potomka Baltazara, černého mudrce, jednoho ze tří králů, kteří navštívili právě narozeného Krista v jeslích. Království kněze Jana údajně oplývalo nepředstavitelným bohatstvím a tajnými vědomostmi. Jeho legenda dokonce souvisela s pramenem mládí a ztracenou Archou úmluvy. Po mnoho století evropští vládci hledali jeho říši – vypravovali posly, z nichž mnozí zmizeli v pralese a nikdy se nevrátili. Ve hře *Mnoho povyku pro nic* se o tomto ztraceném africkém panovníkovi zmiňuje dokonce i Shakespeare.

Většina současných historiků nicméně příběh o černém křesťanském králi, který vládl velkému africkému území, odmítala jako pouhou báji.

Sheppard zíral na jméno vyražené ve zlatě. Chtěl ho považovat za podvrh, jako syn otroka však nemohl. Místo toho pocítil s touto legendou jistou spřízněnost, blízkost s jiným černým křesťanem z doby před mnoha staletími.

Mohly by snad všechny ty příběhy mít pravdivý základ?

Kapitána Depreze vylákal do pralesa příslib zlata, ale Sheppard nemohl popřít vlastní touhu – ne po bohatství, ale po odhalení historie spojené s touto mincí.

Spustil ruku a obrátil se k M'lumbovi. „Jak je to dlouho, co Deprez a ostatní vyrazili?“

M'lumba zavrtěl hlavou. „Dvanáct dní. Oni vzít dvacet mužů.“ Vztekle se ušklíbl, až se zablýskly jeho nabroušené zuby. „I můj bratr Nzare. Já mu říkat, on nechodit, ale kapitán ho donutit.“

Sheppard vycítil, že právě to je příčina obrovské zlosti – a napadlo ho, jak by ji mohl využít. „Uzavřeme mkataba. Dohodu.“

M'lumba obezřetně sraštil vytrhaná obočí. „Nini mkataba?“

Sheppard si položil dlaň na srdce. „Vydám se do Mfupa Ufalme a přivedu ti bratra zpátky – ale jenom pokud odpřísáhneš, že ty a tvoji muži zůstanete tady a nepostoupíte dál na území kmene Kuba.“

M'lumba se rozhlédl po troskách vesnice a zamyslel se nad reverendovou nabídkou.

„Dej mi tři týdny,“ požádal Sheppard.

M'lumba se zamračil ještě víc.

Sheppard napjatě čekal na odpověď. Když už nic jiného, tři týdny aspoň umožní vesničanům, aby se schovali v pralese. Modlil se, aby vyšel jeho pokus ochránit padesát tisíc duší z království Kuba před barbarstvím, jež tu kolem sebe viděl.

M'lumba nakonec zvedl tři prsty. „Tatu týdnů. My zůstat.“ Podíval se na pobité těla vesničanů. „Pak já zase mít hlad.“

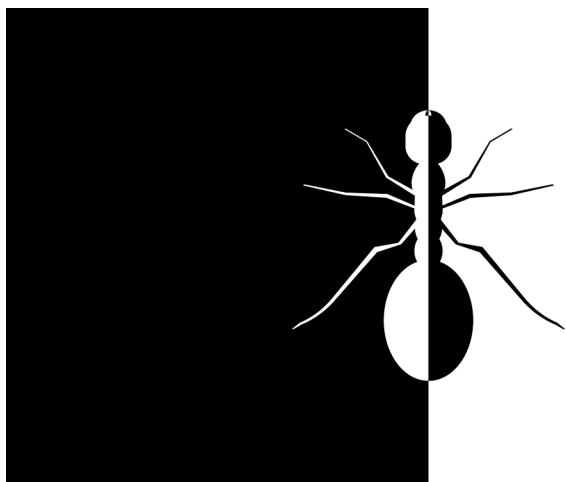
Sheppard potlačil znechucené zachvění. Vybavil si udržované ulice královské vesnice lemované sochami bývalých králů v životní velikosti a znějící smíchem žen i dětí. Představil si, jak smích nahrazuje jek a po dříve čistých ulicích teče krev.

Zahleděl se do tmavé džungle za řekou Kasai. Nevěděl, jestli je tam nějaký zapomenutý zlatý důl. Pochyboval o pravdivosti latinského nápisu na minci. A už vůbec nevěřil v odvěké hrozby číhající v Království kostí.

Kouř a pach spáleného masa mu nicméně připomínaly, že jedna věc je jistá.
Nesmím selhat.

1. ČÁST

Vpád

1. KAPITOLA

23. DUBNA, 7.23 STŘEDOAFRICKÉHO ČASU

PROVINCIE TSHOPO, DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA KONGO

Charlottu Girardovou probudilo do drsné reality palčivé štípnutí. Právě se jí zdálo, jak plave nahá v bazénu s osvěžující chladnou vodou u venkovského sídla své rodiny na francouzské Riviéře. Pleskla se do krku a posadila se. Ve stanu panovalo dusivé horko a vlhko. Na hřbetě druhé ruky ucítila další štípnutí. Polekaně zaklepala rukou, až se jí zamotala do tenké moskytiéry kolem lůžka.

Francouzsky zaklela a zase si ruku uvolnila. Podívala se na viníka – očekávala, že uvidí jednu z černých much, které zamořovaly celý uprchlický tábor. Místo toho na zápěstí spatřila rudočerného mravence dlouhého jako její nehet na palci. Kusadla měl zabořená hluboko do kůže.

Ohromeně ho smetla, takže mravenec odletěl na moskytiéru, po které začal šplhat nahoru. Charlotte s tlukoucím srdcem vstala a odhrnula síť. Po podlaze i stěnách stanu se klikatily linky pochodujících mravenců.

Kde se tu všichni vzali?

Obula si sandály, smetla několik zbloudilých mravenců a opatrně se vydala přes stan, mezi jednotlivými rudočernými pramínky. Na sobě měla modrý zdravotnický úbor a bílou vestu.

Na okamžik se zhlédla v zrcadle. Její vzhled ji v první chvíli šokoval. Ještě jí nebylo ani třicet, ale vypadala o deset let starší. Ebenové vlasy měla stažené do jednoduchého ohonu, který se jí ale ve spánku posunul ke straně. Oči měla opuchlé a podmalované kruhy z vyčerpání. Kůže se jí loupala od dlouhého pobytu na slunci. Její dermatolog na Montmartru by se zděsil, ale tady v buši neměla čas na luxus typu drahých opalovacích nebo hydratačních krémů.

Večer po půlnoci vyčerpaně padla na lůžko. Byla nejmladší ze čtyřčlenného týmu Lékařů bez hranic, který působil ve zdejších táborech. Trpěli vážným nedostatkem pracovních sil a do tábora proudili další a další uprchlíci z pralesů na východě, které vyhnaly záplavy způsobené téměř neustálým deštěm.

Před osmi dny ji sem převezli vrtulníkem z města Kisangani, kde pomáhala organizaci UNICEF v rámci programu Zdravé vesnice. Množství práce ji brzy zcela zahltilo. Před dvěma lety ukončila studium pediatrie na USPC – Univerzitě Sorbonne-Paris-Cité – a rozhodla se, že se na rok přihlásí k Lékařům bez

hranic. Tehdy jí to připadalo jako velké dobrodružství, které chtěla prožít, než se zapracuje do rutiny na nějaké klinice nebo v nemocnici. Část dětství navíc strávila v sousedním Kongu, v jeho hlavním městě Brazzaville. Čas bohužel její vzpomínky na střední Afriku příkrášlil. Rozhodně nečekala, s jak tvrdými podmínkami se ve venkovské buši setká.

Jako třeba s tím, že se vás tu všechno snaží sežrat, poštipat, otrávit nebo okrást.

Přistoupila k vchodové plachtě stanu a vyšla ven na kalné ranní slunce. Zamžourala do světla a jednou rukou si zastínila oči. Vpravo stály chatrče s doškovými nebo plechovými střechami, které tvořily vesnici. Značnou část domovů už odnesla sousední rozvodněná řeka Tshopo. Vlevo se daleko do lesa táhly stany a provizorní přístřešky uprchlíků z jiných vesnic, kteří museli prchnout před záplavami.

A každým dnem přibývali další, kteří zahlcovali celou oblast.

Dým z desítek táborových ohňů nedokázal zamaskovat pach splašků. Už teď přibývalo případů cholery a lékařům docházely tekutiny i doxycyklin. Jen během včerejška ošetřila i přes deset případů malárie.

Nešlo zrovna o malebný přírodní svět, o jakém v Paříži snila.

Z dálky k ní dolehlo výhrůžné zahřmění jako další připomínka nelehké situace. Během uplynulých dvou měsíců tudy přecházela jedna bouře za druhou a vytrvalé lijáky zaplavily území, jež už tak zabíraly bažiny, a to i během období sucha. Jednalo se o nejvydatnější deště za více než sto let – a podle předpovědi je čekaly ještě další bouře. Záplavy hrozily v celé střední části Konga a pomoc vzhledem ke korupci i byrokracii přicházela pomalu. Charlotte doufala, že jim OSN pošle zdravotnické zásoby, než se místní podmínky ještě zhorší.

Cestou ke stanu, který představoval provizorní kliniku, viděla, jak si nějaké malé dítě předřepává k zemi a vychází z něj mokrý proud průjmu. Po dívčíných bosých nohách lezli mravenci a stoupali výš. Holčička se rozplakala bolestí ze štípanců, dokud ji nějaká žena, patrně její matka, nezvedla na ruku a neometla jí nohy i chodidla.

Charlotte k nim přispěchala a pomohla ženě smést poslední mravence. Ukázala na kliniku. Její svahilština za moc nestála. „Dawa,“ řekla a odvedla ženu i s dítětem ke stanu. „Vaše dcera potřebuje léky.“

Dehydratace – ať už způsobená cholerou, nebo některou z tisíce jiných příčin – dokázala zabít dítě za necelý den.

„Kuza, kuza,“ pobízela Charlotte ženu.

Kolem pobíhali místní obyvatelé. Mnozí měli košťata z palmových listů a bojovali proti vpádu mravenčích hord. Charlotte se zařadila za jednoho domorodce, který umetal cestičku ke klinice, a bezpečně dorazila ke vchodové

plachtě. Ze stanu se linula vůně dezinfekce a jódu, která aspoň zde držela na uzdě pach tábora.

Jejího příchodu si všiml jiný lékař – Cort Jameson, šedovlasý pediatr z New Yorku. „Kohopak nám vedete, doktorko Girardová?“ zeptal se anglicky – jazykem, kterým se tu mezi sebou dorozumívali.

„Další případ průjmu,“ odpověděla a vykročila za ženou s dítětem dovnitř.

„Já se o ně postarám.“ Podal jí hrnek s horkou kávou. „Nejdřív doplňte palivo. Vypadáte, že jste sotva rozlepila oči. Pár minut udržíme pevnost i bez vás.“

Vděčně se na něj usmála, vzala hrnek do obou rukou a vdechla vůni kávy. Už jen z ní se jí rozbušilo srdce rychleji. Zdejší káva byla hustá jako sirup, úplně jiná než *petit café* v její oblíbené pařížské restauraci. Všichni lékaři tu na ní byli závislí a jen napůl v žertu uvažovali, jestli ji nemají užít nitrožilně.

Charlotte si stoupla ke straně, aby si užila krátký okamžik klidu a tmavý, hořký elixír.

Zrak jí padl na podsaditou postavu Benjamina Freye, třiačacetiletého postgraduálního studenta biologie z Cambridge, který tu pracoval na dizertaci. Student s kaštanově hnědými vlasy měl na sobě khaki safari úbor, tropickou helmu a bílé sportovní boty, které se mu nějakým nevysvětlitelným způsobem dařilo udržovat bez jediné poskvrny. Charlotte podle jeho příkrostiti a několika tiků odhadovala, že trpí poruchou autistického spektra, ale pokud ano, rozhodně se u něj nepojila se sníženou inteligencí. Mladík se taky dokázal pustit do výkladu o nějakém okrajovém tématu, bez ohledu na zájem nebo nezájem případných posluchačů.

Zamířila k němu. Benjie se právě skláněl k zástupu mravenců a jednoho z nich zvedal pinzetou. Charlotte by se ráda dozvěděla, co tahle invaze znamená; co je to za novou morovou ránu, která postihla tábor.

Frey se na ni ohlédl přes rameno. „Dorylus wilverthi,“ řekl a ukázal jí chyceného jedince. „Africký nájezdový mravenec zvaný taky siafu. Jeden z největších druhů. Vojáci můžou dorůst velikosti přes jeden centimetr, ale královna až pět. Mají tak silná kusadla, že domorodé kmeny používají jejich kousnutí k sešívání tržných ran.“

Charlotte vycítila, že se schyluje k další z dlouhých přednášek, a přerušila ho. „Ale odkud se tu všichni vzali?“

„Jsou to uprchlíci jako všichni ostatní.“ Spustil mravence zpátky mezi ostatní, narovnal se a ukázal pinzetou k řece. „Voda je vyhnala z obvyklých lovišť.“

Chvilí trvalo, než si Charlotte uvědomila, že černé ostrůvky splývající na hladině nejsou hromádky trosek, ale vory z rudočerných mravenců držících se jeden druhého.

„Jak to, že se všichni neutopili?“ zeptala se.

„Při malém namočení v řece? To pro ně není problém. Přežijou pod vodou celý den. Mravenci jsou houževnaté potvůrky. Jsou tu od éry dinosaurů a osídlili všechny kontinenty. Samozřejmě kromě Antarktidy.“

Charlottě se z toho dělalo mdlo, zvláště když viděla, jak jeden z těch živých vorů doráží ke břehu a mravenci se rozptylují po okolí, jednoduše a bez váhání, jako kdyby útok předem naplánovali.

„A jsou chytří,“ doplnil Benjie, jako kdyby si všiml toho co ona. „Každý má dvě stě padesát tisíc neuronů. Díky nim jsou nejchytřejší zástupci hmyzu na planetě. A to je jenom jeden z nich. Posčítejte jich čtyřicet tisíc a dostanete dobu vlastní inteligence. A některé superkolonie rodu Dorylus obsahují přes padesát milionů mravenců. Dokážete si to představit? Vede je královna, která se může dožít třiceti let, déle než jakýkoliv jiný hmyz. Takže je nepodceňujte.“

Charlotte najednou zalitovala, že vůbec za biologem přišla.

„Dokud se tahle armáda nepřesune dál,“ řekl ještě Benjie, když už se od něj začala odvracet, „čekejte hodně poštipání. Tihle mravenci nejsou jen chytří, ale taky nedůtkliví a dobře vyzbrojení. Jejich kusadla jsou tvrdá jako ocel a ostrá jako břitva. Na pochodu zkonzumují všechno, co jim stojí v cestě – dokonce jsou známé případy, že zabili uvázané koně a nechali z nich jen kosti. Nebo psy uvězněné v domech. Někdy i děti.“

Charlotte rozechvěle polkla. *Jako kdybychom neměli už tak dost problémů.* „Jak dlouho tu budou?“

Student se zamračil, opřel si pěsti v bok a zadíval se na proudy mravenců směřujících od řeky přes tábor. „To je právě divné. Takovéhle chování není normální. Mravenci se většinou vyhýbají rušným oblastem, jako je náš tábor, a radši se drží ve stínu pralesa.“ Pokrčil rameny. „Tahle povodeň je ale rozhodně netypická. Možná proto jsou tak agresivní. Každopádně by se měli nakonec uklidnit a přesunout se dál.“

„Doufám, že máte pravdu.“

Mladík přikývl a dál s ustaraným zachmuřením sledoval šířící se masu mravenců. „Já taky.“

23.02

Charlotte si posvítila tužkovou kapesní svítilnou do očí tříměsíčního chlapce, který spočíval v náručí ustarané matky. V puse měl zastrčený palec, ale necumlal ho. Spočíval nehybně, s nezvykle ztuhlými a rovnými zády. Zorníčky měl rozšířené a na světlo reagoval jen minimálně. Kdyby nedýchal, při-

pomíнал by voskovou figurínu. Kůže se mu leskla jako při horečce, ale teplotu měl normální.

„Co si o tom myslíte?“ zeptala se Charlotte, aniž by se otočila.

U ramene jí stál Cort Jameson, kterého sem zavolala na konzultaci. Oba byli za tenkým závěsem, který je odděloval od hlavní lůžkové části kliniky.

„Včera jsem viděl podobný případ,“ odpověděl Jameson. „Teenagerka. Její otec říkal, že přestala mluvit a skoro se nehýbá, pokud ji nepostrčí. Měla oteklé lymfatické uzliny a vyrážku na břiše. Jako tenhle klučina. Myslel jsem, že by to mohlo být pokročilé stadium trypanosomiázy.“

„Spavá nemoc,“ zašeptala Charlotte a zamyslela se nad návrhem diagnózy. Tuto chorobu způsoboval parazitický prvok přenášený mouchou tse-tse. K časným fázím nemoci patřily oteklé uzliny, vyrážka, bolest hlavy a svalů. Později, pokud napadený nedostal účinné léky, prvok napadl centrální nervovou soustavu, čímž způsobil nezřetelnou mluvu a obtíže při chůzi.

„Jak to s tou dívkou dopadlo?“ zeptala se Charlotte.

Jameson pokrčil rameny. „Doplnil jsem jí tekutiny kapačkou, protože byla dehydrovaná, a napumpoval jsem do ní doxycyklin a pentamidin. Snažil jsem se pokrýt všechny možnosti. Zkusil jsem přesvědčit otce, aby ji tu nechal, ale odmítl. Později jsem slyšel, že vyhledal vesnického šamana.“

Charlotte slyšela v kolegově hlase opovržení a konejšivě ho pohladila po rameni. „Její otec se taky snažil pokrýt všechny možnosti.“

„Asi máte pravdu.“

Charlotte to tomu domorodci nemohla vyčítat. Řada vesnických šamanů používala proti místním chorobám bylinky a léky, jež zatím neodhalily a nepopsaly regimenty výzkumníků. Sama jich několik studovala. Místní lidé například léčili infekce močových cest grapefruitem dávno před tím, než příznivé účinky citrusů potvrdila západní medicína. Šamani taky používali *Ocimum gratissimum*, africkou bazalku, proti průjmu – a jestli v táboře dojdou zásoby, Charlottě a jejím kolegům možná nezbude nic jiného než je napodobit.

„Ten chlapec podle mě netrpí spavou nemocí,“ řekla. „Podle minimální reakce zorniček a mrkacího reflexu jsem se původně domnívala, že by mohlo jít o onchocerkózu, říční slepotu, ale nedokázala jsem mu v očích najít žádné parazitické červy, kteří ji způsobují.“

„Tak co mu podle vás je?“ zeptal se Jameson.

„Jeho matka říká, že předevedírem na tom byl ještě dobře. Jestli má pravdu, znamená to, že příznaky nastoupily příliš rychle, než aby šlo o parazitární onemocnění, ať už by ho způsobovali prvoci, nebo červi. Rychlost by svědčila o virové nákaze.“

„Virů je tu rozhodně dost. Žlutá horečka, HIV, chikungunya, horečka dengue, horečka Rift Valley, západonilská horečka... A to se nezmiňuju o všech možných virech neštovic: opičích i planých. Tím by se vysvětlila vyrážka u toho klučiny i u té dívky včera.“

„Já nevím. Příznaky neodpovídají ničemu z toho. Můžeme tu mít něco nového. Většina nových virů se objevuje v místech, kde došlo k narušení přírodního prostředí. Stavba nových silnic, odlesnění, lov exotických zvířat na maso.“ Ohlédla se na amerického pediatra. „Nebo při silných lijácích, zvlášť v případech virů přenášených moskyty a jiným hmyzem.“

Jako kdyby ho přivolala, chlapci přešel po rameni velký mravenec a zakousl se mu do krku. Kusadla projela jemnou kůží a objevila se kapka krve. Charlotte si vzpomněla na bolestivé štipance z dnešního rána. Chlapec se však ani nepohnul – nevytáhl palec z pusy a nerozplakal se. Dokonce ani nezamžikal bolestí. Jen dál ztuhle ležel a hleděl do neurčita.

Charlotte zvedla ruku chráněnou rukavicí, uchopila mravence prsty, rozmáčkla ho a odhodila.

Jameson ji sledoval a ustaraně se mračil. „Kéž byste se pletla a nešlo o žádný nový virus. Vzhledem k tomu, jak jsme přeplnění, kolik lidí opustilo svoje domovy a přesouvá se jinam...“

Hrozil by velký malér.

„Dokud nebudeme vědět víc, možná bychom měli zpřísnit bezpečnostní opatření,“ navrhla Charlotte. „Já mezitím začnu odebírat vzorky krve a moči.“

Jameson přimhouřil oči. „Nevím, jestli to bude k něčemu dobré. Panuje tady takový chaos, že potrvá týdny, než dopravíme jakýkoliv vzorek do pořádné laborky.“

Charlotte chápala, co tím chce říct. *Tou dobou už může být pozdě.*

„Znám jednoho výzkumníka v Gabonu,“ řekl Jameson. „Je to veterinář se specializací na divoká zvířata, který pracuje pro Smithsonovský globální zdravotní program, zvlášť pro nový viromový projekt. Sbírá vzorky a pomáhá budovat sledovací síť, která by měla odhalovat zatím neznámé viry. Důležitější ale je, že má vlastní mobilní laboratoř pro analýzu vzorků. Když mu zavoláme vysílačkou a přesvědčíme ho, aby sem přijel...“

Podíval se na Charlottu, jestli souhlasí.

Než stačila odpovědět, od vchodu k nim dolehly zvýšené hlasy plné paniky. Oba vyšli zpoza závěsu. Do stanu vběhli dva muži s nosítky. Jiná lékařka, čtyřicetiletá gynekoložka z Melbourne, jim vykročila naproti – ale vzápětí se ohromeně zastavila.

Jameson k nim zamířil taky a Charlotte ho následovala.

Ti dva muži s nosítky byli příslušníci ozbrojených sil Demokratické republiky Kongo a švýcarský zdravotník, kteří se vydali na obhlídku odlehlých částí tábora. Švýcar byl vysoký blondák, který se podle všeho nebyl schopný opálit. Teď však byl jeho obličej ještě bělejší než jindy.

Udýchaně postavil nosítka na zem. „Našel... našel jsem ho na okraji tábora. Byli tam ještě čtyři další. Všichni mrtví. Tenhle byl jediný, kdo ještě žil.“

Charlotte obešla Jamesona a naskytl se jí pohled na žalostný stav oběti. Jednalo se o postaršího domorodce, který se chabě pokoušel vstát. Šaty měl nasáklé krví, která mu vytékala z rozdrásané kůže. Polovinu obličeje tvořily jen svaly, pod nimiž na několika místech prosvítaly bílé kosti. Vypadal, jako kdyby ho potrhala lev, ale za tímto útokem stáli mnohem menší predátoři.

Po mužově těle se stále hemžili mravenci, někteří zakousnutí do syrového masa.

„Hýbal se pod horou mravenců,“ vysvětlil zdravotník. „Okusovali ho zaživa. Z nejhoršího jsme ho opláchli vědry vody.“

„Proč před nimi prostě neutekl?“ zeptal se Jameson. „Byl snad v bezvědomí? Opilý?“

Pediatr si klekl, aby prozkoumal zkrvaveného pacienta. Domorodci se konečně podařilo zvednout se do sedu a otevřel ústa, jako kdyby chtěl vysvětlit, co se mu stalo – z hrdla se mu ale jen vyřinul roj mravenců a rozprostřel se mu po bradě a hrudi. Mužovo tělo ochablo a bezvládně se zhroutilo na nosítka.

Jameson s vyjeknutím ucukl.

Charlotte si vybavila dřívější varování toho mladého biologa. *Čekajte hodně poštípání.* Vzpomněla si i na jeho slova o tom, jak nájezdní mravenci dokážou obrát z přivázaného koně tkáň až na kost. Ohlédla se k závěsu, za kterým stála matka s nehybným synem v náručí – dítě bylo příliš otupělé, než aby zareagovalo na mravenčí kousnutí.

Najednou se jí dýchalo mnohem hůř, jako kdyby kolem zhoustl vzduch. Vzedmula se v ní děsivá jistota: *Všetchno spolu nějak souvisí.* Otočila se a chytila Jamesona za rameno. „Zavolejte svému známému, tomu lovcovi virů. Hned.“

Pediatr se na ni na zlomek vteřiny zamračil – reakce mu zpomalovala hrůza. Pak zamrkal a přikývl. Zvedl se na nohy a rozběhl se ke komunikačnímu stanu se souborem satelitních antén.

Charlotte měla stále pozvednutou ruku, a tak si všimla pohybu na svém zápěstí. Zmítali se tam tři černí mravenci, zakousnutí do kůže nad rukavicí. Kusadla měli zabořená hluboko v tkáni. Charlotty se při tom pohledu zmocnil děs – ne ze samotného kousnutí, ale z toho, co si náhle uvědomila.

Vůbec je necítila.

2. KAPITOLA

23. DUBNA, 17.38 ZÁPADOAFRICKÉHO ČASU
PROVINCIE OGOOUÉ-MARITIME

Frank Whitaker uviděl hluboko v podzemí dvojici rudých očí odrážejících záři ze svítily na jeho přilbě. Oči svítily v chodbě těsně nad zrcadlovou hladinou černého potoka, jímž se brodil. Srdce mu sevřel pradávný strach. Varovali ho před dravci, kteří číhali v tomto zpola zaplaveném jeskynním systému.

Krokodýli...

Už dřív si všiml několika menších, ne delších než jeho paže, ale ti se mu rychle klidili z cesty. Tenhle ne. Za zářícíma očima viděl obrněné tělo. *Nejmíň dvoumetrový*. Zaznamenal i oranžový odstín jeho šupin, typický pro krokodýly uvězněné ve zdejších jeskyních. Jedinec druhu *Osteolaemus tetraspis*, krokodýl čelnatý. Jedná se o nejmenší druh krokodýla na světě, ale u tohohle konkrétního zvířete mu to připadalo jako pramalá útěcha.

Kolonie krokodýlů byla uvězněna v jeskyních Abanda poblíž gabonského pobřeží tři tisíce let – uvízla tu při poklesu vodní hladiny. V drsném prostředí bez slunce se oranžoví dravci pomalu vzdalovali od svých bratrů na povrchu – probíhala tu evoluce přímo před našima očima.

Jako veterináře divokých zvířat by to všechno Franka fascinovalo – ale z větší vzdálenosti.

„Jsou skoro slepí,“ ujistil ho Remy Engonga, rodilý Gaboňan, který pracoval jako patolog v CIRMF, Mezinárodním centru lékařského výzkumu. Toto zařízení na jihovýchodě Gabonu plnilo v projektu na hodnocení nově se objevujících nemocí v západní Africe zásadně důležitou úlohu. „Stačí trochu kraválu a ta prřata tě nechají na pokoji.“

„Prřata?“ zopakoval Frank, hlas tlumený papírovou maskou.

„Oui. Nahoře jsou krokodýli mnohokrát větší.“

Frank zavrtěl hlavou. *Tenhle je velký až až*. Přesto se ale zařídil podle patologových slov. Odhákl si od pasu hliníkovou láhev na vodu, několikrát s ní udeřil o krasovou stěnu a hlasitě zahalekal. Krokodýl z něj nespouštěl oči, jako kdyby to na něj neudělalo valný dojem. Nakonec se přece jen otočil a klidně odplul do tmy.

Když jim uvolnil cestu, oba muži pokračovali v chůzi. V tomto cizím prostředí si Frank připadal jako astronaut, který zkoumá nepřátelskou planetu –

tento dojem ještě zvýrazňoval ochranný oděv, jenž ho halil od hlavy k patě. Měl na sobě kombinézu MicroGuard s kapucí a s nohavicemi zastrčenými do nepromokavých rybářských bot. Oči mu chránily plastové brýle a maska jednak filtrovala čpavkem nasycený vzduch, jednak ho oddělovala od oblaků komárů a pakomárů, kteří poletovali kolem.

Konečně opustili potok a brodili se mokřým bahnem, z větší části tvořeným netopýřím guánem. Ze stropu visela hejna okřídlených jeskynních obyvatel, ale někteří z nich poletovali vzduchem a tu a tam se vrhali proti narušitelům klidu. Bylo to právě nahromaděné guáno, co postupem času vybělilo krokodýlí šupiny do jedinečného oranžového odstínu. Krokodýlové, izolovaní v naprosté tmě, se netopýři na oplátku živili, ale doplňovali si jídelníček i jeskynními kraby, cvrčky a řasami.

„Jak je to ještě daleko k pastem?“ zavolal Frank dozadu na Remyho.

„Už tam skoro jsme. Budou v příštím zúžení. To mi připadalo jako nejvhodnější místo k nastražení sítě.“

Remy a pár dalších lidí z jeho skupiny na CIRMF byli tak laskaví, že včera nalíčili pasti. Frank chtěl odebrat vzorky ze všech druhů zde přebývajících netopýřů a kaloňů. Právě netopýři představovali přírodní rezervoáry virů Ebola a Marburg. Frank hodlal popsat další viry přenášené obyvateli zdejší jeskyně a určit ty, které by mohly způsobit příští pandemii.

Už byl v Africe půl roku a cestoval po Kongu i březích západní Afriky. Zatím odebral přes patnáct tisíc vzorků.

Cestou k pastem ho znovu zaplavil úžas nad tím, že tu vůbec je. Byla to zvláštní životní pouť, od černošského dítěte v pěstounské péči na jižní straně Chicaga k veterináři divokých zvířat v gabonském jeskynním systému. Láska k přírodnímu světu se u něj vyvinula při pokusech uniknout mrazu chicagských zim a parnu, které tam panovalo během léta. Když si hledal útočiště, aby nemusel pobývat na ulici, často ho lákaly zoologické zahrady Lincoln Park nebo Brookfield, případně i Shedd Aquarium. Trávil v nich dlouhé hodiny, četl a ukládal si do paměti informační tabule a snil o tajemných koutech světa, jež popisovaly. Všechno mu to připadalo tak cizí – tehdy byl jen obyčejný černošský chlapec zachumlaný v kabátu o dvě čísla větším, než potřeboval, a v roztrhaných sportovních botách.

A podívej se, kde jsi teď...

Jeho nadání pro přírodní vědy a matematiku zaujaly pracovníka federálního juniorského programu pro vzdělávání – a neškodila zřejmě ani Frankova dvoumetrová postava. Vedl si natolik dobře, že dostal nadšené doporučení, které mu umožnilo studium na komunitní vysoké škole, a později dostal

armádní stipendium, jež mu zpřístupnilo docházku na fakultu veterinárního lékařství na Illioniské univerzitě. Po přijetí stipendia zároveň dostal hodnost poručíka, z čehož jeho adoptivní rodiče div nepukli pýchou.

Vlastní rodiče nikdy nepoznal – a ani o to nestál, poté co ho nechali napospas sociálnímu systému –, ale byl jedním ze šťastných dětí. Prošel třemi rodinami pěstounů – někde ho zanedbávali, jinde to s těmi nejlepšimi úmysly zase s výchovou přeháněli. Pak ho přijali Whitakerovi a nakonec ho i adoptovali. Právě jejich láska ho ukotvila v náročných letech dospívání, kdy se choval čím dál divočeji, trávil stále víc času na ulici a odvracel se od společnosti, která už ho odmítla.

Když nakonec odpromoval na veterinární fakultě – během studia absolvoval i týdny vojenského výcviku –, byl okamžitě povýšen na kapitána. Poté se od něj očekávalo aspoň sedm let služby, během nichž se zapojil do války v Iráku, kde pracoval na konceptích veřejného zdravotnictví a v terénu studoval choroby zvířat přenosné na člověka. Válka ho však taky zbavila iluzí o stavu světa i lidstva obecně.

Po návratu do Států zkusil pracovat pro USAMRIID, armádní biomedicínské výzkumné zařízení, ale vydržel v něm jen další rok. Nakonec odešel ze služby a nechal se najmout Smithsonovským globálním zdravotním programem, neziskovým projektem, který monitoroval hrozby ze strany nově objevených virů. Získal grant pro pobyt v Africe s cílem sestavit co nejzevrubnější přehled virosféry – pátrat po tom, co jeden z jeho kolegů nazval *nebezpečnou virovou temnou hmotou* skrytou v zapomenutých koutech světa.

„Vypadá to, že máme plno dobrovolníků na odběry,“ poznamenal Remy, když se připojil k Frankovi. Jeho poznámka vrátila Franka do přítomnosti.

Patolog ukázal na síť nataženou v zúženině chodby. Viselo v ní několik tmavých obrysů jako chlupaté černé plody. Celkem se chytily víc než dva tucty netopýrů různých velikostí. Několik se v jejich přítomnosti začalo opět zmítat.

„Klid, prckové,“ konejšil je Frank. „Nechceme vám ublížit.“

Frank přistoupil až k pasti, sejmul si batoh ze zad a klekl si. Rychle si připravil injekční stříkačku s uklidňující směsí acepromazinu a butorfanolu a navlékl si silné gumové rukavice. Nechtěl riskovat, že ho některý z pacientů kousne. S injekční stříkačkou v ruce začal úplně nahoře a postupně se propracovával k níže chyceným netopýrům. Sledoval dávkování a přizpůsoboval ho velikosti konkrétního jedince – žádnému nedával víc než kapku. Než dospěl až dolů, horní netopýři už byli omámení.

„Pomůžeš mi uvolnit tu síť?“ zeptal se Frank Remyho.

Společně ji odhákli a znovu uvolnili chodbu. Několik netopýřů toho hned využilo a proletělo jim nad hlavami. Síť se spícími zvířaty rozložila na zem, Frank se vrátil k batohu a vylovil z něj odběrovou soupravu.

Je čas pustit se do práce.

18.28

Frank klečel mezi srovnanými zkumavkami s tampony, jehlami a skleněnými pipetkami. Z čela mu stékal pot a štípal ho v očích, které ho už tak pálily ze všeho toho čpavku, jenž se uvolňoval z nahromaděného guána.

Možná jsem si měl vzít respirátor.

Postupoval tak rychle, jak si troufal, aniž by riskoval, že si znečistí vzorky. Právě držel ochablé tělo pavrápence obrovského, *Hipposideros gigas*. Remy mu pomáhal tím, že netopýřovi roztáhl křídlo, aby z něj Frank mohl odebrat krev. Frank měl kromě toho připravené i tampony pro odběr vzorků z netopýřovy tlamy a análu.

Frank si při práci prohlížel křehkého tvora. Uši měl jako hebký samet, nozdry jako drobounké vějíře tkáně. Membrána kožnatých křídel byla tak tenká, že přes ni prosvítala záře Remyho čelního reflektoru.

Remy se k němu sklonil. „Můžu se zeptat, proč se při virových studiích zaměřuješ zrovna na netopýry?“

Frank se posadil na paty a voskovkou zapsal číslo právě odebraného vzorku. „V podstatě proto, že tihle chlapíci jsou chlupaté vaky plné virů. Kromě stovek druhů vlastních virů představují velký rezervoár virů z okolního prostředí. Objevují se v nich viry členovců ze zkonsumovaného hmyzu. U kaloňů, kteří se živí plody, dokonce i rostlinné viry. Potom tyhle viry předávají dalším zvířatům – včetně člověka. Bylo by ideální, kdybychom mohli sledovat virosféru u všech obratlovců, bezobratlých i rostlin, ale to není možné a nebylo by to ani praktické. Netopýři jsou dokonalá volba, pokud chceme sledovat to, co cihá v širokém okolí.“

„Chápu,“ přikývl Remy. „Ale vždycky jsem si říkal, proč nejsou nemocní, když jsou vystaveni tolika virům?“

Frank položil pavrápence na zem a začal vymotávat ze sítě dalšího – tohle byl podle tvaru a velikosti kaloň egyptský, *Rousettus aegyptiacus*.

„To má tři důvody,“ odpověděl. „Zprvé, netopýři jsou superhvězdy, pokud jde o obranyschopnost. A podle výzkumů získali svůj jedinečný imunitní systém díky tomu, že jsou jediní savci, kteří létají.“ Roztáhl velké křídlo, nabodl žilu a odsál několik kapek krve. „K létání je potřeba mimořádně rychlý

metabolismus a metabolické teplo zvyšuje jejich tělesnou teplotu, jako kdyby měli pořád horečku – to pomáhá udržovat nákazy na uzdě.“

Frank odložil pipetku a zvedl tampon. „Druhým – a důležitějším – důvodem je, že takový zrychlený metabolismus vytváří řadu nebezpečných zánětových molekul, které mohou být smrtící. Proto netopýři během evoluční historie vyřadili z provozu deset genů – tím zmírnili zánětlivou odpověď organismu a zabránili imunitnímu systému v přehnané reakci zvané cytokinová bouře, která je bezprostřední příčinou smrti u většiny virových infekcí. Zánět je navíc jednou z důležitých příčin stárnutí, takže zmírnění zánětů vedlo k tomu, že se netopýři dožívají až čtyřicet let, což je na tak drobné savce pozoruhodný výkon.“

Frank zvedl tampon a Remy mu pomohl otevřít tlamičku testovaného jedince. Objevily se zuby ostré jako jehly.

„Říkal jsi, že odolnost netopýřů vůči chorobám má tři důvody,“ připomněl mu Remy. „Jaký je ten třetí?“

„K tomu se musíme podívat na netopýří DNA. Většina jejich genomu – a našeho ostatně taky – obsahuje DNA dávných virů začleněných do naší DNA při dávných infekcích. Netopýři využívají tyhle geny jedinečným způsobem: dokážou je vystříhnout do buněčné cytoplazmy a proměnit je v továrny na protilátky.“

„A tím si udržují zdraví.“ Remy smutně zavrtěl hlavou. „Kéž bychom to dokázali i my. Moji kolegové se pořád snaží vymýtit ohniska eboly v západní Africe. Jen co jedno zlikvidujeme, objeví se jiné.“

Frank ponuře přikývl. Dokončil odběry u kaloně a rozhlédl se po síti. Nikdo další v ní už nebyl.

„Vypadá to, že nám došli dobrovolníci,“ poznamenal.

„To je dobře. Už musí být večer. Měli bychom vyrazit zpátky.“

Frank souhlasil. Nijak netoužil plahočit se k táboru potmě. Společně začali uklízet odběrové místo: Frank sbalil poslední vzorky, zatímco Remy zvedl ze země síť. Jakmile byli hotoví, vykročili pryč. Omámené netopýry nechali ležet, aby se postupně probrali.

Frank se ohlédl na první dva, kteří se nejistě rozletěli pryč. „Radši zmizíme, než se probudí i zbytek.“

„Proč?“

„Netopýři sice umí držet svoji virovou nálož na uzdě, ale pokud jsou ve stresu, jejich složitý imunitní systém se může porouchat, viry se namnoží a netopýř se stane ještě nakažlivějším.“ Frank se podíval na Remyho. „Nezapomeň: vystresovaný netopýř je nebezpečný.“

„Budu si to pamatovat.“

Remy nasadil rychlejší tempo a tu a tam se ustaraně ohlížel. Brzy dospěli k zaplavené části jeskyně a brodili se k východu. Frank dával pozor, jestli se ve vodě zase neobjeví ty rudé oči, ale žádné neviděl. Rozruch a hluk jejich výzkumu zřejmě zahnały krokodýly hlouběji do jeskyní.

„Co teď?“ zeptal se Remy a kývl na Frankův batoh. „Co budeš dělat se všemi těmi vzorky?“

„Dopravím je do mobilní laboratoře. Tam můžu udělat předběžné analýzy namnožením metodou PCR a porovnat virové sekvence s databází genů. To mi pomůže zkatalogizovat známé viry. Kromě toho jsem vyvinul sadu činidel a primerů k vyhledávání neznámých virů. Je to jen hrubá metoda, ale s použitím SISPA – namnožení s jediným primerem – můžu prostřednictvím linkerů a adaptorů připojit ke známé sekvenci sekvenci neznámou, a to mi pak umožní...“

Remy zvedl ruku. „Věřím ti.“

Frank se usmál. „Pardon. Líp to v terénu nejde. Zlatým standardem by samozřejmě bylo namnožit neznámý virus v buněčné kultuře, ale to je mimo pořádnou laboratoř s vysokými bezpečnostními parametry nebezpečné. Mimo takovou laborku, jako máte ve výzkumném středisku ve Franceville.“

Záviděl Remymu a jeho kolegům v CIRMF, že měli nejen primatologickou laboratoř, ale i biologickou laboratoř pro práci s nebezpečným materiálem stupně 4. *Kdybych tak mohl podobné zařízení využívat já...*

Remy zřejmě vycítil jeho touhu. „Jestli objevíš něco obzvlášť zajímavého, určitě budeme schopní zařadit do programu vyizolování viru. Zvlášť u vzorků odebraných v západní Africe. Rozhodně je lepší vědět, co se tu vyskytuje, než se z toho stane problém.“

„Proto jsem tady. Tedy kromě zjišťování, kolik komářích štípnutí je potřeba, aby se člověk zbláznil.“

Remy na něj povytáhl obočí. „To je výzkumný projekt, který určitě dovedeš ke zdárnému konci. Zvlášť při všech těch bouřkách, co se přes nás valí.“

„Máš pravdu.“ Frank se ohlédl přes rameno na temné vody za sebou. „Když už nic jiného, třeba ty deště a povodně vyplaví ty chudáky krokouše zpátky na slunce.“

Remy ukázal dopředu. „Momentálně budu spokojený, když se odtud dostanu aspoň já.“

19.22

Po další půlhodině Frank rozeznal v chodbě slabé světlo, které se odráželo v černé hladině.